

Sygn. akt II C 1046/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2020 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, II Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR A. Z.

Protokolant: sekr. sąd. M. M.

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2020 roku, w Ł.

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.

przeciwko R. P.

o zapłatę

oddala powództwo.

Sygn. akt II C 1046/19

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 25 kwietnia 2019 roku złożonym w elektronicznym postępowaniu upominawczym, powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G., reprezentowana przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego wniosła o zasądzenie od R. P. kwoty 3.369,45 zł wraz z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Nadto wnosila o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Uzasadniając wytoczone powództwo powódka wskazała, iż wierzytelność dochodzona od pozwanego wynika z zawartej w dniu 24 marca 2016 roku z pozwanym umowy pożyczki. Pozwany nie wywiązał się z określonych zasad spłaty pożyczki, w związku z tym po uprzednim wezwaniu pozwanego do zapłaty zaległych rat, umowa została wypowiedziana. Zgodnie z umową pozwany zobowiązany był zapłacić kwotę 8.300 zł. Natomiast, do dnia wniesienia pozwu zapłacił kwotę 5.730 zł. Dodatkowo, na kwotę objętą pozwem składają się odsetki za opóźnienie w kwocie 799,45 zł naliczone od należności głównej za okres od dnia następnego po postawieniu wierzytelności w stan wymagalności do dnia poprzedzającego wniesienie pozwu.

(pozew k. 4-6, k.16-17 v., pełnomocnictwo k.26, odpis KRS k.28-29 v.)

W dniu 20 maja 2019 roku Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin – Zachód w Lublinie wydał nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, w którym uwzględnił powództwo w całości i orzekł o kosztach procesu. Odpis nakazu zapłaty doręczono pozwanemu w dniu 10 czerwca 2019 roku.

(nakaz zapłaty k.7, dowód doręczenia k.7 v.)

W dniu 24 czerwca 2019 roku R. P. wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty. Zaskarżył nakaz zapłaty w całości wnosząc o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. Pozwany kwestionował

istnienie i wysokość roszczenia dochodzonego pozwem, legitymację czynną powódki. Wskazał na brak wyliczenia przez powódkę należności, brak udowodnienia istnienia podstawy do wypowiedzenia umowy oraz wymagalności roszczenia, brak skutecznego doręczenia wezwania do zapłaty, ewentualnie oświadczenia o wypowiedzeniu umowy. Podniósł zarzut przedawnienia roszczenia.

(sprzeciw k.8-9v.)

Postanowieniem z dnia 3 lipca 2019 roku, wobec skutecznego wniesienia sprzeciwu przez pozwaną, Referendarz sądowy Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie VI Wydziału Cywilnego przekazał sprawę tutejszemu Sądowi, jako sądowi właściwości ogólnej.

(postanowienie k.11)

W odpowiedzi na sprzeciw pełnomocnik powódki wyjaśnił, że pozwany zapoznał się z treścią umowy, a w jej treści potwierdził, że przed zawarciem umowy otrzymał formularz informacyjny zawierający wymagane przepisami informacje dotyczące pożyczki oraz że udzielono mu wyjaśnień co do treści tych informacji i postanowień zawartych w umowie pożyczki, w sposób umożliwiający mu podjęcie decyzji dotyczącej zawarcia umowy pożyczki. Podkreślił, że w umowie pożyczki określono wszystkie składniki zobowiązania, a pozwany potwierdził własnoręcznym podpisem odbiór kwoty 4.000 zł.

(pismo pełnomocnika powódki k.30-32)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 24 marca 2016 roku R. P. zawarła z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w G. umowę pożyczki numer (...)(...). Zgodnie z umową powódka udzieliła pozwanemu pożyczki w kwocie 8.300 zł na okres do dnia 16 marca 2017 roku. Oprocentowanie pożyczki wynosiło 0% w stosunku rocznym przez cały czas obowiązywania umowy. Pożyczkobiorca zobowiązany był ponieść opłatę w wysokości 4.300 zł z tytułu prowizji za udzielenie pożyczki, która miała zostać uiszczona w dniu zawarcia umowy, w momencie udostępnienia pożyczkobiorcy kwoty należnej mu z tytułu udzielonej pożyczki. Pozwany zobowiązał się zwrócić powódce kwotę 8.300 zł w 50 tygodniowych równych ratach w wysokości 166 zł każda w terminach wskazanych w harmonogramie spłaty, począwszy od 14 dnia po zawarciu umowy, gotówką do rąk przedstawiciela pożyczkodawcy. Całkowity koszt pożyczki wynosił 4.300 zł, a całkowita suma do zapłaty wynosiła 12.600 zł.

Rzeczywista stopa oprocentowania wynosiła 412,13 % w stosunku rocznym.

Zgodnie z umową w razie opóźnienia pożyczkobiorcy ze spłatą pożyczki w terminach określonych umową, pożyczkodawca naliczał odsetki za opóźnienie w zapłacie. Roczna stopa oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, tj. stopa odsetek za opóźnienie, jest stopą zmienną i równa się dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie (w dacie zawarcia umowy 14,20%).

W razie zwłoki pożyczkobiorcy z zapłatą dwóch pełnych rat pożyczki w terminach wskazanych w umowie, pożyczkodawca mógł wypowiedzieć umowę pożyczki z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia, o ile uprzednio dokonał listownego ostatecznego wezwania pożyczkobiorcy do zapłaty zaległych rat w terminie 7 dni od otrzymania wezwania, które okazało się bezskuteczne.

(dowód: umowa pożyczki k.17-18 v.)

W dniu 24 marca 2016 roku R. P. zawarł z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w G. aneks do umowy pożyczki, w którym wskazano, że na skutek sfinansowania kwoty prowizji z całkowitej kwoty pożyczki poprzez potrącenie, pożyczkodawca pozostaje zobowiązany zapłaty kwoty z tytułu udzielonej pożyczki w wysokości 4.000 zł, a kwota należnej prowizji wynosi 0 zł. Strony oświadczyły, że na skutek owego potrącenia doszło do udostępnienia

pożyczkobiorcy kwoty należnej z tytułu udzielonej pożyczki w wysokości równej kwocie prowizji. Pożyczkobiorca pokwitował odbiór w gotówce kwoty 4.000 zł.

(dowód: aneks k.19, wniosek k.20)

Na poczet zobowiązania wynikającego z umowy pozwany zapłacił powódce łączną kwotę 5.730 zł w tym:

- w dniu 9 kwietnia 2016 roku kwotę 170 zł,
- w dniu 23 kwietnia 2016 roku kwotę 330 zł,
- w dniu 13 maja 2016 roku kwotę 500 zł,
- w dniu 3 czerwca 2016 roku kwotę 400 zł,
- w dniu 18 czerwca 2016 roku kwotę 200 zł,
- w dniu 9 lipca 2016 roku kwotę 600 zł,
- w dniu 23 lipca 2016 roku kwotę 630 zł,
- w dniu 27 sierpnia 2016 roku kwotę 500 zł,
- w dniu 24 września 2016 roku kwotę 600 zł,
- w dniu 20 października 2016 roku kwotę 500 zł,
- w dniu 12 listopada 2016 roku kwotę 500 zł,
- w dniu 12 stycznia 2017 roku kwotę 800 zł.

(okoliczność uznana za przyznaną – art.230 k.p.c.)

Powyższe wpłaty powódka zaliczyła na poczet należności głównej.

(okoliczność bezsporna)

Pismem z dnia 6 grudnia 2016 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G. wezwała R. P. do zapłaty w terminie 7 dni od otrzymania pisma zaległości, które na dzień 6 grudnia 2016 roku wynoszą 880 zł i obejmują kapitał, a także do terminowej spłaty bieżących rat. W piśmie wskazano, że brak spłaty zadłużenia oraz terminowego uiszczania bieżących rat pożyczki spowoduje wypowiedzenie umowy.

Pismem z dnia 27 grudnia 2016 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G. wypowiedziała R. P. umowę pożyczki zawartą w dniu 24 marca 2016 roku z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia. W piśmie wskazano, że pozwany jest zobowiązany do niezwłocznej spłaty zadłużenia wymagalnego obejmującego kapitał w wysokości 1.378 zł.

Jednocześnie, w piśmie z tej samej daty powódka wezwała pozwanego do spłaty wymagalnego zadłużenia w kwocie 1.378 zł terminie 7 dni – pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

(dowód: kserokopia pisma k.21, kserokopia wypowiedzenia z kserokopią dowodu nadania k.22-23, kserokopia wezwania do zapłaty wraz z kserokopią dowodu nadania k.24-25)

Poczynione ustalenia faktyczne Sąd oparł na dokumentach załączonych do akt sprawy, których prawdziwość nie została zakwestionowana przez strony.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego R. P. zawarł z powódką w dniu 24 marca 2016 roku umowę pożyczki gotówkowej numer 16 (...) na okres do dnia 16 marca 2017 roku, powódka posiadała zatem legitymację procesową czynną w niniejszej sprawie.

Ogólne uregulowanie umowy pożyczki zawiera art.720 § 1 k.c., zgodnie z którym, przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Natomiast, za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności umowę pożyczki w wysokości nie większej niż 255.550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, którą kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi (art. 3 ust. 2 pkt 1 w związku z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim – tj. Dz.U. z 2018r poz. 993).

Pozwany zawarł umowę pożyczki w ramach swobody kontraktowej. Znał treść swojego zobowiązania, w szczególności jego wysokość, wysokość poszczególnych rat pożyczki i terminy ich spłaty, otrzymał egzemplarz umowy.

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego, wobec okresu na jaki zawarto umowę oraz wpłat dokonywanych przez pozwanego na poczet spłaty pożyczki, nie zasługiwał na uwzględnienie podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia objętego pozwem.

Sąd uznał jednak żądanie pozwu jako niezasadne, z uwagi na zawarcie w umowie postanowienia zobowiązującego pożyczkobiorcę do zapłaty prowizji w kwocie 4.300 zł. W ramach żądania pozwu powódka wносиła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty owej prowizji.

Zgodnie z treścią przepisu art.353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Cytowany przepis jednoznacznie określa granicę swobody umów wskazując, iż ta jest ograniczona w szczególności przepisami ustawy.

Stosownie do treści art. 385¹ § 1 i 3 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, nie uzgodnione indywidualnie, nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Pozwany nie miał rzeczywistego wpływu na treść postanowień umownych, w tym postanowienia o wynagrodzeniu prowizyjnym. Postanowienie to zostało pozwanej narzucone przez powódkę i kształtuje prawa i obowiązki pozwanego jako konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jej interesy, a tym samym nie wiąże pozwanego.

Powódka poprzez zawarcie w umowie obowiązku uiszczenia wynagrodzenia prowizyjnego, w istocie zmierza do obejścia przepisu art. 359 § 2¹ k.c., w odniesieniu do odsetek za maksymalnych. Powołany przepis reguluje ustawowy zakaz zastrzegania w czynnościach prawnych (umowach, w tym zawieranych z zastosowaniem wzorców umownych, a także w czynnościach jednostronnych i uchwałach) odsetek przekraczających wartość stanowiącą odsetki maksymalne, zdefiniowaną jako dwukrotność wysokości odsetek ustawowych. Jego naruszenie oznacza sprzeczność czynności prawnej w zakresie postanowienia o odsetkach. z ustawą. Nie powoduje jednak nieważności czynności prawnej w tym zakresie, ale takie ograniczenie jej skutków, że dłużnik zobowiązany jest do zapłaty odsetek maksymalnych (art. 359 § 2² k.c. w związku z art.58 § 1 k.c. in fine). Na uwagę zasługuje, iż w art.359 § 2³ k.c. ustawodawca podkreśla imperatywny charakter odsetek maksymalnych, wskazując, że postanowienia umowne

nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych oraz zamieszcza klauzulę wymuszającą zastosowanie ustawowego zakazu zastrzegania nadmiernych odsetek niezależnie od dokonanego przez strony wyboru prawa właściwego.

Ustaleniu wynagrodzenia dla powódki za korzystanie przez konsumenta z kapitału służy instytucja odsetek umownych, których wysokość nie może przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych w stosunku rocznym.

Działalność powodowej spółki nastawiona jest na zysk i obciążona ryzykiem niewypłacalności pożyczkobiorców, jednak analogicznie jak w przypadku innych instytucji finansowych, jej działalność musi mieścić się w granicach przewidzianych przez obowiązujące przepisy. Przykładowo, zgodnie z art.110 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe, bank może pobierać przewidziane w umowie prowizje i opłaty z tytułu wykonywanych czynności bankowych oraz opłaty za wykonywanie innych czynności, to jednak należy zaznaczyć, iż przyznanie bankom znaczących uprawnień co do możliwości określania i egzekwowania stosownych opłat i prowizji nie oznacza, że jest to sfera pozostawiona uznaniowości banku. Opłaty i prowizje muszą mieć uzasadnienie ekonomiczne i nie mogą być określane w sposób dowolny. Uprawnienie banku do wynagrodzenia za określone czynności nie może bowiem zmierzać do przerzucenia na klientów kosztów funkcjonowania banku (tak między innymi L. M. „Prawo bankowe. Komentarz.” L.).

Prowizja przy umowach kredytu oznacza zwykle kwotę pieniężną za udzielenie kredytu stanowiącą koszt udzielenia kredytu, który kredytobiorca jest zobowiązany ponieść w wysokości podanej w umowie. Prowizja pełnić ma przede wszystkim funkcję kompensacyjną celem wyrównania poniesionych przez kredytobiorcę kosztów udzielenia kredytu.

Powódka nie wskazała jakie względy ekonomiczne przemawiałyby za obciążaniem pozwanego kwotą 4.300 zł, która ostatecznie stanowi ponad połowę udzielonej pożyczki w kwocie 8.300 zł. W odniesieniu do prowizji w umowie nie wskazano przyczyn ani sposobu jej ustalenia w takiej właśnie wysokości.

W ocenie Sądu, nie ulega żadnej wątpliwości, iż sporne postanowienie nie podlegało indywidualnym uzgodnieniom z pozwanym, który nie miał żadnego wpływu na jego treść, zostało one bowiem narzucone w ramach stosowanego przez powódkę wzorca umowy. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby pozwany zawierając z powódką umowę w oparciu o przedmiotowy wzorec umowy miał rzeczywisty wpływ na kształtowanie treści spornej umowy i aby treść ta w zakresie wysokości i sposobu ustalania prowizji podlegała indywidualnym negocjacjom między stronami. Zdaniem Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę, o indywidualnym uzgodnieniu postanowień umowy nie może w żadnym wypadku świadczyć to, że na kwestionowane postanowienia dotyczące wysokości i sposobu ustalania tych kwot, pozwany wyraził zgodę składając stosowne oświadczenie, czyli podpisując umowę pożyczki. Również możliwość zapoznania się przez pozwanego z treścią tych dokumentów przed ich podpisaniem oraz idąca za tym możliwość rozważenia przez niego wszystkich konsekwencji wynikających z zawarcia umowy, także nie świadczy jeszcze o tym, że postanowienie to zostało uzgodnione z pozwanym indywidualnie. Wskazać przy tym należy, iż ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385 1 § 4 k.c.), a zatem w niniejszej sprawie ciężar ten spoczywał na powódce, która jednakże, w ocenie Sądu, obowiązкови temu nie sprostała.

Z przedłożonej umowy wynika, że kwota pożyczki wynosiła 8.300 zł, a prowizja 4.300 zł. Wobec pokrycia prowizji z udzielonej pożyczki, w istocie do dyspozycji pożyczkobiorcy pozostała jedynie kwota 4.300 zł. W ocenie Sądu, relacja wysokości prowizji do wysokości całej pożyczki, sprawia, iż postanowienie umowne dotyczące prowizji pozostaje w sprzeczności z dobrymi obyczajami i narusza interes pozwanego, stanowiąc próbę obejścia przepisu o odsetkach maksymalnych. Odsetki, obok prowizji za udzielenie pożyczki, stanowią wynagrodzenie pożyczkodawcy za korzystanie przez kredytobiorcę z jego środków finansowych. Trzeba też podkreślić, że umowa pożyczki, sformułowana zgodnie z zasadami uczciwego i rzetelnego obrotu na rynku kapitałowym, powinna jasno określać, które opłaty i prowizje stanowią zysk pożyczkodawcy, a które są pobierane na pokrycie konkretnych kosztów ponoszonych przez niego w

związku z zawartą umową i jej obsługą. Te ostatnie powinny zostać przy tym określone w wysokości rzeczywiście ponoszonej przez pożyczkodawcę tak, aby nie stanowiły ukrytego źródła zysku.

W ocenie Sądu, prowizja pobierana przez powódkę przy udzieleniu pożyczki stanowi w rzeczywistości ukryte, nadmiernie wygórowane w stosunku do wysokości kapitału, wynagrodzenie powódki, które ponosi konsument. Powódka, jako podmiot profesjonalny, trudniący się na szeroką skalę udzielaniem pożyczek, wykorzystywała zaufanie pozwanego i ustaliła tak wysokie wynagrodzenie za sam fakt udzielenia pożyczki. Na uwagę zasługuje przy tym okoliczność, że z jednej strony umowa pożyczki nie przewidywała oprocentowania za korzystanie z kapitału, które podlegałoby ograniczeniom wskazanym w art. 359 § 2¹ k.c., a z drugiej wprowadzała ukryte wynagrodzenie w postaci wysokiej prowizji. Przedłożona do akt umowa pożyczki została wprowadzona przez pozwanego podpisana, jednakże koszty te, których poniesienie przez pozwaną stanowiło warunek niezbędny do zawarcia umowy pożyczki, doprowadziły do obciążenia pozwanego, jako konsumenta, dodatkowymi sankcjami, które, chcąc otrzymać pożyczkę, musiał zaakceptować. Ich ocena w świetle warunków umowy pożyczki prowadzi do wniosku, iż naruszają klauzulę dobrych obyczajów. Zaznaczyć należy, że Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stale zwraca uwagę na generowanie dodatkowych kosztów stosowanych przez podmioty udzielające pożyczek, gdyż koszty te nie odzwierciedlają faktycznie poniesionych kosztów obsługi pożyczki.

Wedle orzecznictwa Sądu Najwyższego, „rażące naruszenie interesów konsumenta” w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Obie wskazane w tym przepisie formuły prawne służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 roku, I CK 832/04.).

Postanowienie obejmujące prowizję, stanowi zatem w ocenie Sądu niedozwolone postanowienie umowne, o jakim mowa w treści art. 385¹ § 1 k.c. Zostało one bowiem określone na zawyżonym, nieznajdującym żadnego uzasadnienia, poziomie. Opłata ta została ustalona niezależnie od faktycznie poniesionych wydatków, przez co dochodzi do braku ekwiwalentności świadczeń stron umowy pożyczki i skutkuje bezpodstawnym wzbogaceniem się strony powodowej. Wprowadzenie przez powódkę prowizji w wysokości wskazanej w umowie godziło w dobre i uczciwe praktyki kupieckie oraz w sposób rażąco naruszało interes pozwanej jako konsumenta.

Uwzględniając powyższe rozważania, wobec braku związania pozwanego postanowieniem dotyczącym obowiązku zapłaty prowizji w kwocie 4.300 zł, należne powódce z umowy pożyczki roszczenie wobec pozwanego wynosiło 4.000 zł. Sąd nie uwzględnił wyliczenia odsetek za opóźnienie dokonanego przez powódkę, bowiem odsetki naliczane były od kwot obejmujących także nienależne wynagrodzenie prowizyjne.

Wobec zapłacenia przez pozwaną kwoty w łącznej wysokości 5.730 zł, powództwo podlegało oddaleniu.